

Memo

memonummer
datum 12 november 2021
aan Rachael Lanckohr-Franssen Provincie Limburg
van Gaston Graaf Antea Group
kopie
project PIP en MER en vergunningen uitbreiding VDL Nedcar en aanpassen infrastructuur te Born
projectnr. 0432287.101
betreft Reactie op vragen over de aanvraag wijziging Wnb-ontheffingsaanvraag das, vleermuizen, levendbarende hagedis, kleine ijsvogelvinder (zaaknummer 2020-202066)

Op 4 november 2021 is een aanvraag wijziging ontheffingsaanvraag das, vleermuizen, levendbarende hagedis, kleine ijsvogelvinder (zaaknummer 2020-202066) ingediend, ten behoeve van de uitbreiding van VDL Nedcar te Born.

Deze wijzigingsaanvraag ziet toe op de situatie dat een verlengde kapperperiode mogelijk is en er ook daadwerkelijk in die periode gekapt gaat worden. Deze ziet dus niet toe op het geval er deze winter niet meer gekapt mag worden en dat pas in najaar 2022 weer mag. Evenmin voor het geval folie toch verwijderd zou moeten worden.

Daarnaast ziet de wijziging toe op de uitvoeringswijze van enkele mitigerende en compenserende maatregelen teneinde op een ecologisch verantwoorde en zorgvuldige manier binnen de gegeven omstandigheden (planning, klimatologische en meteorologische omstandigheden, beschikbaarheid materiaal) alle maatregelen zo tijdig mogelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden (de fabrieksuitbreiding) gerealiseerd te hebben.

Naar aanleiding van deze aanvraag heeft bevoegd gezag vragen gesteld. Deze vragen hadden betrekking op de volgende onderdelen van de aanvraag:

- Het aanvraagformulier
- De memo wijziging voorschriften
- Het activiteitenplan
- De memo inzake het verruimen van het kapvenster
- De e-mail van de Zoogdiervereniging

Onderstaand zijn deze vragen alsmede onze reactie daarop weergegeven.

Vragen met betrekking tot het aanvraagformulier

1. geldigheids termijn ontheffing is net zolang als oorspronkelijke ontheffing, dus tot 31 december 2025, niet tot december 2030.

Reactie:

In de wijzigingsaanvraag dient bij planning werkzaamheden (punt 3 in het aanvraagformulier) uitgegaan te worden van de geldigheids termijn van de Wnb-ontheffing juni 2021 (punt 4) tot 31 december 2025 (dit betreft dus geen wijziging van de Wnb-ontheffing).

2. Vraag voor 'overige soorten' ook het wettelijk belang 'in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde' aan.

Reactie:

In de wijzigingsaanvraag dient bij wettelijke belangen (punt 8 in het aanvraagformulier) ook het wettelijk belang 'in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde' aangekruist te worden.

Vragen met betrekking tot de memo 'wijziging voorschriften'

1. momenteel is de uitvoering in volle gang (bij inleiding) -> nee, ontheffing 1 juni is geschorst, werkzaamheden mogen niet uitgevoerd worden.

Reactie:

In de memo 'wijziging voorschriften' dient ten aanzien van de uitvoering van de werkzaamheden vermeld te worden dat de mitigerende en compenserende maatregelen zijn uitgevoerd in de periode februari 2021 tot en met 5 oktober 2021. Per 15 oktober 2021 is de Wnb-ontheffing geschorst.

2. Pag. 2: artikel 3.5 lid 4 Wnb is van toepassing voor verstoren van alle vleermuizen verblijfplaatsen. Nut en noodzaak en alternatieven afweging sterker onderbouwen, aangezien Raad van State hier ook om vraagt.

Reactie:

In de oorspronkelijke aanvraag is reeds uitgebreid op de nut en noodzaak ingegaan.

3. Voorschrift 14b. overplaatsen vegetatievlakken niet naar bestaande bosgebieden. Bedoeld is om kwaliteit toe te voegen aan compensatiegebied, en daar snellere vestiging en ontwikkeling te krijgen.

Reactie:

Voorstel voor wijziging van het voorschrift 14b:

vanuit het Sterrebos moeten 20 vlakken vegetatie ter grootte van 2 m² en met een diepte van 30 cm ~~in de periode van 16 augustus tot 1 oktober tijdens de kap~~ verplaatst worden naar het compensatiegebied op het moment dat de kapwerkzaamheden uitgevoerd worden.

4. Voorschrift 14b, de vegetatievlakken zijn ingemeten, maar niet herkenbaar in terrein uitgezet. Alsnog doen.

Reactie:

De vegetatievlakken worden alsnog herkenbaar in het terrein uitgezet.

5. Bij voorschrift 14g3, andere boommaat is niet afgestemd met BG. 'Daarmee verviel de noodzaak om oudere hoogstambomen aan te planten.' Deze conclusie deelt het BG niet, er zijn bewust 2 voorschriften opgenomen om te zorgen voor een goed compensatiegebied. BG gaat niet akkoord met deze aanpassing.

Reactie:

Het is correct dat bomen met een kleinere boommaat zijn geplant, omdat de vereiste bomen niet voorradig waren. Conform voorschrift uit de ontheffing is een rij vruchtdragende laagstammen aangelegd langs de westrand van het Sterrebos. Daarnaast is conform een voorschrift uit een separate ontheffing de hoek tussen kasteel Wolfsrath en G. Ruijs de Beerenbroucklaan reeds met oudere vruchtdragende laagstammen aangeplant (voornamelijk kers, als onderdeel van het compensatieplan voor de Traileryard). Als compensatie zal bij de inboet van dode bomen worden hersteld met bomen van grotere boommaat (12-14). De reeds aangeplante bomen zijn al effectief. De das maakt aantoonbaar gebruik van de reeds aangeplante fruitbomen. Zie foto dassenuitwerpsel met kersenpitten in het logboek.

Doel van de grotere maatvoering hoogstamfruitbomen is om eerder en meer vruchtdragende bomen te hebben en daarmee functioneler foerageergebied voor de das. Dit is deels opgelost door aanplant vruchtdragende oudere laagstammen aan westrand (deze aanvulling is wel opgenomen in de ontheffing). De boomgaard is momenteel in goede staat met een goed ontwikkelde kruidlaag. Vervanging van bestaande bomen verstoort het huidige leefgebied, en is daarom niet te prefereren. Normaliter geeft een fruitboom 3 jaar na aanplant vrucht. De huidige bomen zullen dus vermoedelijk na 2 jaar vrucht gaan dragen. Om in de tussentijd toch voldoende voedsel voor de das te hebben, zal valfruit van elders aangeboden worden in de boomgaard gedurende deze 2 jaar. Maandelijks zal valfruit van elders in de periode augustus tot oktober aangeboden worden, verspreid over de gehele boomgaard.

Met de aanvullende maatregelen (herstel van inboet met grotere boommaat en aanbieden van valfruit) zal daarmee invulling worden gegeven aan de beoogde doelstelling uit voorschrift 14g3.

6. Bij voorschrift 14 betreffende 1 groeiseizoen ouder, geef ook aan voor welke subvoorschriften van voorschrift 14 dit geldt.

Reactie:

De aanvulling van voorschrift 14 betreffende 1 groeiseizoen ouder geldt voor de subvoorschriften 14g, 14j, 14k, 14l (indien uitval is geconstateerd). De aanvulling van dit voorschrift heeft geen betrekking op 14h, m, n en o. Bij m, n en o betreft het laanbomen (eiken van 30-35 cm), daar maakt een groeiseizoen geen verschil in omtrekmaat, 30-35 is beste maat lengte-breedte verhouding en nog redelijke aanslagkans (zie eerdere wijziging om maat 40-45 te vervangen). 14h gaat over volwassen laagstammen. Daarvoor zijn geen herstelmaatregelen nodig en bij dergelijke bomen zijn de verschillen tussen 1 groeiseizoen dusdanig klein dat ook een jaar oudere bomen aanplanten geen ander effect heeft (zijn al volwassen). Wat betreft 14g wordt een grotere maat aangeboden van 12-14 cm in omtrek. Bij de inboet worden de bomen voor deze maat vervangen, zie hiervoor vraag 5 bij Vragen met betrekking tot de memo 'wijziging voorschriften'.

7. Bij voorschrift 17c is de toelichting gegeven dat dit gebeurd is onder begeleiding van terzake kundige ecologen. Op 1 oktober is de constatering gemaakt dat op 2 hoogwerkers die aan het inpakken waren maar 1 ecooloog aanwezig was. Hoe zit dit?

Reactie:

De ecologische begeleiding bestaat uit diverse vormen, waarbij de aanwezigheid van een ecooloog op het werkterrein er één van is, maar ook het goed instrueren van mensen, het begeleiden en controleren. Dit betreft geen wijziging van de aanvraag.

De medewerkers op de hoogwerkers zijn vooraf door de ecooloog geïnstrueerd over de te hanteren werkwijze.

Alle dagen is dit inpakken gebeurd door dezelfde medewerkers. Eerst werd een check uitgevoerd in de holte met behulp van een endoscoop. Daarbij waren de volgende regels van toepassing:

- bij aanwezigheid vleermuizen: ecooloog betrekken
- bij twijfel: ecooloog betrekken
- bij 100% zekerheid afwezigheid vleermuizen: boom inpakken.

8. Bij voorschrift 17c en 17c5 1 september laten staan als startdatum, niet aanpassen.

Reactie:

Bij voorschrift 17c en 17c5 dient in de wijzigingsaanvraag uit te worden gegaan van 1 september als startdatum zoals opgenomen in de Wnb-ontheffingsaanvraag (en niet 20 september zoals in de wijzigingsaanvraag)]

9. Bij voorschrift 17c en 17c5, advies zoogdiervereniging mist dat ze akkoord zijn met de langere periode.

Reactie:

In het verslag van het telefoongesprek is aangegeven dat besproken is dat de uitvoering van de maatregelen (het inpakken van de bomen) betekent dat vleermuizen na 31 december nog altijd niet holtes in bomen in het te kappen deel van het Sterrebos kunnen binnen gaan of onder loszittend schors kunnen zitten. En dat deze conclusie verband houdt met de verlengde kapperperiode in het Sterrebos. De zoogdiervereniging heeft aangegeven dat dit correct geformuleerd is. Daarmee is duidelijk dat ze het eens zijn met onze uitgangspunten om de kapperperiode te kunnen verlengen.

Om alle misverstand te voorkomen zal nogmaals de zoogdiervereniging om bevestiging worden gevraagd. Deze bevestiging wordt separaat geleverd.

10. Bij voorschrift 17c en 17c5 dan ook voorschrift betreffende geen regen en onder windkracht 3 bf opnemen conform ontheffing inpakken bomen folie

Reactie:

Met de genomen maatregelen is het Sterrebos waarde vrij gemaakt. De aanvraag voor de wijziging van de ontheffing ziet enkel toe op de situatie dat het Sterrebos in februari gekapt wordt. Deze aanvullende maatregelen zijn daarom niet nodig.

11. Bij voorschrift 17c5 manier van inpakken is afgestemd en advies van zoogdiervereniging, hier kun je niet zomaar van afwijken. Dit is ook niet besproken met BG. BG gaat niet akkoord met deze aanpassing.

Reactie:

Zie reactie op vraag 12 op de memo 'wijziging voorschriften'. Over de wijze van inpakken zal separaat advies bij de Zoogdiervereniging worden ingewonnen.

12. Zoals nu de folie geplaatst is, kunnen achter de schors nog steeds vleermuizen onzichtbaar wegkruipen. Deze afwijkingen leiden wel tot overtredingen en tot schade, zie ook bij 'activiteitenplan'. Hoe wordt hiermee omgegaan?

Reactie:

Bij het aanbrengen van folie is de volgende werkwijze gehanteerd: check holte met endoscoop, bij aanwezigheid vleermuizen: folie aanbrengen met exclusion flap(s), bij twijfel: folie aanbrengen met exclusion flap(s). Bij 100% zekerheid afwezigheid vleermuizen boom volledig dicht inpakken. De locatie van de exclusion flaps op de boom is zodanig gekozen dat de vleermuizen vanaf de binnenkant al klimmend via hout de plek van de uitgang kunnen bereiken.

Omdat alleen bij 100% zekerheid de boom volledig is ingepakt, ontstaat er geen schade. Zoals bij punt 11. aangegeven zal hierover separaat advies bij de Zoogdiervereniging worden ingewonnen.

13. Bij voorschrift 17c5: bij de ontheffing van vorige week is opgenomen dat een snede in de folie ook toegestaan is. We gaan daar nu niet mee akkoord. Een lat is bedoeld om over te klimmen, op folie hebben vleermuizen geen houvast en dat maakt hen immobiel.

Reactie:

De door de zoogdiervereniging beoogde lat had betrekking op loshangend schors en had als doel dat de vleermuis daar geen grip op kreeg, zodat hij niet meer in de potentiële verblijfplaats kon komen. Daarmee kon een vleermuis wel uit de verblijfplaats komen, maar er niet meer in. Met de wijze van aanbrengen van folie is hetzelfde doel bereikt. De snede is aangebracht aan de onderkant van de potentiële verblijfplaats zodat de vleermuis in staat is deze te verlaten.

Zoals bij punt 11. aangegeven zal hierover separaat advies bij de Zoogdiervereniging worden ingewonnen.

14. Voorschrift 18p, we nemen aan dat het 2022 moet zijn? Dus voor 1 maart 2022? Zie ook bij activiteitenplan, daar staat een hele andere formulering dan hier opgenomen.

Reactie:

Met betrekking tot voorschrift 18p (realisatie oud-houteilanden) heeft de wijziging alleen betrekking op 2 zaken:

1) de termijn waarop dit voorschrift gerealiseerd dient te zijn, namelijk in februari 2022.

2) het feit dat dit vastgelegd kan worden in een overeenkomst of ander schriftelijk stuk.

Zo is dit ook aangegeven in het activiteitenplan (blz 36). De memo 'gewijzigde voorschriften' (blz 5) dient dan ook op deze wijze gelezen te worden.

15. Voorschrift 21a en 21b: de winterrust van de levendbarende hagedis begint normaal gesproken in oktober. Hoe strookt dat met het toch uitvoeren van maatregelen?

Reactie:

Net als voor de kapperiode tot eind december, geldt ook hier dat de maatregelen voor de levendbarende hagedis er ook op gericht waren om aanwezige exemplaren van deze soort tijdig te kunnen wegvangen. Omdat we echter niet met zekerheid kunnen uitsluiten dat er toch nog een exemplaar gedood wordt, is reeds een ontheffing voor desbetreffende verbodsbepaling aangevraagd.

16. Voorschrift 21a: zie ook bij activiteitenplan, er is wel reden om beide toe te passen. In de natte zomer 2021 waren de tapijttegels onvoldoende om te kunnen opwarmen. Ze waren daarbij met de bewolde kant boven en dus ook nog eens nat gelegd. Hiermee voldeden ze niet voor thermoregulatie en opwarming. Stenen dakpannen zijn daarop een wezenlijke aanvulling.

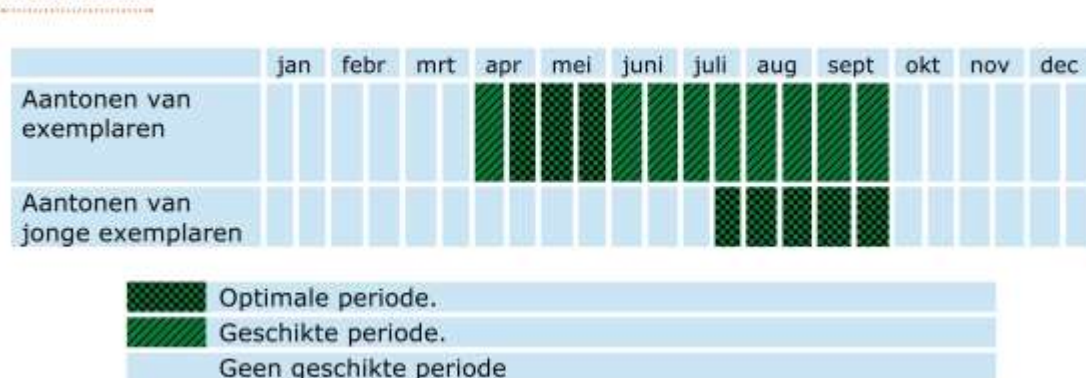
Reactie:

Vooraleer te antwoorden, nog even toelichten wat het doel van deze maatregel is: creëren van tijdelijke schuilplaatsen als een manier om de dieren te vangen. Het neerleggen van tapijttegels en dakpannen is daarin een middel, niet het doel.

Het doel van deze mitigerende maatregel is om levendbarende hagedissen te kunnen afvangen en over te plaatsen naar geschikt leefgebied, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Door het creëren van tijdelijke verblijfplaatsen wordt de kans verhoogt om levendbarende hagedissen aan te treffen onder materiaal.

Daarbij willen we opmerken dat het controleren is uitgevoerd in de correcte periode voor de levendbarende hagedis. Hierdoor is wellicht afgeweken van het voorschrift wat betreft de periode (april – juni in de Wnb-ontheffing juni 2021), maar dit is gedaan om de trefkans te vergroten, zie ook onderstaande Figuur uit het Kennisdocument levendbarende hagedis.

Figuur 6: Op hoofdlijnen weergegeven de geschiktheid van perioden van inventariseren voor verschillende wijzen van inventariseren.

Er is gewerkt met verschillende kleuren tapijttegels (lichtgrijs, beige, donkerblauw, donkerrood en donker antracietgrijs). Hiermee is een grote variatie in mate van opwarming en microklimaat gecreëerd. Reptielen warmen niet alleen op onder de tapijttegels maar ook op de tegels. Het maakt niet uit of de bewolde zijde boven of onder ligt. Dit staat niet nader omschreven in het kennisdocument levendbarende hagedis. Daarnaast wordt aangegeven dat het leggen van herpetoplaatjes niet noodzakelijk is om de trefkans te verhogen (BIJ12, 2017). Echter, we hebben hiervoor gekozen, omdat de ervaring wijst dat de dieren sporadisch zonnen op de platen. De zwarte onderzijde van tapijttegel warmt snel op maar kan ook te heet worden. Daarom is gekozen voor een gemixt kleurenpalet om voor alle situaties voor opwarming te kunnen voorzien, en is het ecologisch niet noodzakelijk om ook stenen dakpannen toe te passen om de aanwezige dieren aan te willen trekken om deze te vangen en verplaatsen (doel van dit voorschrift).

De wijziging van de ontheffing ziet enkel toe op de situatie van kap van het Sterrebos in februari 2022. Daarmee is er geen situatie voorzien om in 2022 tegels en stenen dakpannen te leggen.

17. Voorschrift 21b: gezien de beperkte effectieve manier van wegvangen is er ons inziens een onderschatting van levendbarende hagedissen geconstateerd. Graag toelichting hierop.

Reactie:

Niet alleen de tapijttegels zijn bekeken. Ook zijn alle mogelijk zonplekken langs de rand van het Sterrebos bekeken tijdens de controlerondes. Een keer is een hagedis waargenomen waarbij vangen niet gelukt is. Wij willen nogmaals benadrukken dat uit eerder onderzoeken blijkt dat er sprake is van een zeer lage dichtheid van de soort in het plangebied.

Bevoegd gezag veronderstelt dat het onderzoek naar levendbarende hagedissen met een te lage inspanning is verricht. Deze veronderstelling is niet correct. In 2019 is een nader onderzoek uitgevoerd naar reptielen en in dit onderzoek is de soort niet aangetoond. In 2020 is bij het nader onderzoek naar de grote bosmuis één levendbarende hagedis geconstateerd. Het biotoop is enkel minimaal geschikt aan de bosranden. Op basis van slechts één waarneming is een ontheffing aangevraagd om maatregelen op te nemen zodat eventuele effecten kunnen worden voorkomen. Op basis van het onderzoek en de sporadische waarneming stellen wij dat er een kleine populatie aanwezig is.

Wellicht ten overvloede merken wij op dat de kwaliteit van het onderzoek voldoende is bevonden ten tijde van het verlenen van de oorspronkelijke ontheffing en geen belemmering is geweest om de ontheffing te verlenen.

18. Voorschrift 23.a: Volgens ecologisch werkprotocol is kamperfoelie verplaatst naar waterschapsbos en kasteelbos? Wat klopt nu?

Reactie:

Het is correct dat kamperfoelie is verplaatst naar het waterschapsbos en het kasteelbos. Dit is ook in het logboek beschreven. Kamperfoelie is een klimplant en groeit mee met houtachtige planten. In het bestaande Sterrebos groeit de kamperfoelie mee met de hazelaar en in jonge bomen. In het compensatiegebied staan geen struiken/bomen die sterk genoeg zijn om een nagenoeg volgroeide kamperfoelie op te vangen. Op dit onderdeel voldeed het voorschrift uit de ontheffing niet om op korte termijn de beoogde doelstelling te bereiken. Om deze

reden dient nieuwe kamperfoelie te worden aangeplant in het compensatiegebied en bestaande kamperfoelie naar bestaande bospercelen te worden over geplaatst.

De wijziging van voorschrift 23a wordt daarmee als volgt:

bij het verwijderen van de vegetatie van het Sterrebos moet de wilde kamperfoelie niet worden afgevoerd, maar worden herplant in het compensatiegebied waterschapbos en het kasteelbos (inclusief eieren en/of rupsen van de kleine ijsvogelvlinder) gedurende de kap van het Sterrebos in juli. Lange lianen moeten als snoeiafvalmateriaal overgeplaatst worden. De wilde kamperfoelie mag alleen in juli voorafgaand aan de kap van het Sterrebos worden herplant.

Vragen met betrekking tot het activiteitenplan

1. Par 3. Welke actualisaties en inventarisaties hebben in 2021 plaatsgevonden? Is er een verslag van de boominventarisatie op verblijfplaatsen in periode april - juni 2021?

Reactie:

Er hebben in 2021 geen actualisaties en inventarisaties plaatsgevonden. De melding van mogelijk buizerdnest komt voort uit een waarneming tijdens een ecologische begeleiding.

Zo ver wij weten is het feit dat er in 2021 geen actualisaties en inventarisaties plaatsgevonden geen afwijking van een voorschrift uit de ontheffing.

2. Par. 4.1: leidt de kap van het Sterrebos niet ook tot verlies van verblijfsgebied? In plaats van alleen verlies aan foerageergebied?

Reactie:

Terechte opmerking. De Wnb-ontheffing juni 2021 is ook verleend voor de verboden handeling "het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das (Meles meles), artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b, Wnb, en bij de wijziging is deze verboden handeling nog steeds van toepassing (verwijderen burcht en omliggend foerageergebied). De conclusie over het foerageergebied is gebaseerd op het feit dat de burcht in het Sterrebos op dit moment niet of sporadisch gebruikt wordt. Maar wetende dat drie jaar maatgevend is om deze conclusie finaal te kunnen trekken, is de burcht in het Sterrebos natuurlijk ook verblijfsgebied voor de das. Daarom zijn ook de twee kunstburchten aangelegd conform de Wnb-ontheffing juni 2021.

Deze wijzigingsaanvraag ziet toe op de situatie dat een verlengde kapperperiode mogelijk is en er ook daadwerkelijk in die periode ook gekapt gaat worden en de bestaande burcht later verwijderd wordt dan het uitgangspunt voor de Wnb-ontheffing juni 2021. Deze ziet dus niet toe op het geval er deze winter niet meer gekapt mag worden en dat pas in najaar 2022 weer mag.

3. Figuur 4.2 is deze moervos met 3 jongen in Sterrebos? Foto suggereert anders.

Reactie:

Deze foto is met een wildcamera genomen op de overgang van het Sterrebos naar het weiland. Gezien deze opmerking zullen we voortaan bij het opnemen van foto's ook datum en coördinaten vermelden zodat hierover geen discussie kan ontstaan.

4. Par. 4.2: leidt de kap van het Sterrebos niet ook tot verlies van verblijfsplaatsen en vliegroutes? In plaats van alleen verlies aan foerageergebied?

Reactie:

Op basis van de natuurinventarisaties is geconstateerd dat de oorspronkelijke functie van het Sterrebos ook een verblijfsgebied is. Inmiddels zijn op basis van de verleende (en inmiddels geschorste) ontheffing de verblijfplaatsen ongeschikt. Daarmee is het gebied op het moment van de wijzigingsaanvraag geen verblijfsgebied meer.

Zoals al aangegeven wordt over de wijze van inpakken separaat advies bij de Zoogdiervereniging ingewonnen. Deze wijzigingsaanvraag ziet toe op de situatie dat een verlengde kapperperiode mogelijk is en er ook daadwerkelijk in die periode ook gekapt gaat worden. Deze ziet dus niet toe op het geval er deze winter niet meer gekapt mag worden en dat pas in najaar 2022 weer mag.

5. Par. 4.2: geen aparte oud-hout eilanden: zo is het wijzigingsverzoek niet geformuleerd. Wat gaan jullie nu echt doen? Handelen conform voorschrift met als wijziging dat een schriftelijk stuk ook aangeleverd kan worden? Of toch iets anders? Bevoegd gezag gaat niet akkoord met geen oud-hout eilanden zoals voorgeschreven.

Reactie:

Met betrekking tot voorschrift 18p (realisatie oud-houteilanden) heeft de wijziging alleen betrekking op 2 zaken:

- 1) de termijn waarop dit voorschrift gerealiseerd dient te zijn, namelijk in februari 2022.
 - 2) het feit dat dit vastgelegd kan worden in een overeenkomst of ander schriftelijk stuk.
- Zo is dit ook aangegeven in het activiteitenplan (blz 36).

6. Par. 4.2: extra vleermuiskasten worden niet in de oud-hout eilanden opgehangen, maar in de directe omgeving. Dit is niet opgenomen als wijzigingsverzoek met een goede ecologische onderbouwing erbij en waar deze kasten dan geplaatst worden. Dus of dit nog aanleveren of handelen conform voorschriften ontheffing. Voorkeur bevoegd gezag gaat uit naar plaatsing in oud-hout eilanden, aangezien dit noodzakelijk is voor de onderbouwing van de houdbaarheid van de ontheffing.

Reactie:

In bijlage 4 van het activiteitenplan is aangegeven dat we dit voorschrift enkel willen wijzigen op het punt van de termijn.

7. Par 4.2: het inpakken van schors leidt ertoe dat niet alle verblijfplaatsen gecontroleerd kunnen worden (zijn). Achter schors kunnen vleermuizen namelijk wel onzichtbaar wegkruipen. Deze afwijkingen leiden wel tot overtredingen en tot schade. Ecologische onderbouwing hoe jullie hiermee omgaan/omgegaan zijn en wat dit betekent voor deze ontheffingsaanvraag. Zie ook bij memo 'wijzigingen ontheffingsaanvraag'. Par. 4.6: tapijttegels zijn niet in de periode half april – juni neergelegd.

Reactie:

Een reactie op deze vraag is weergegeven bij vragen 12, 13 en 16 op de memo 'wijziging voorschriften'.

Zoals al aangegeven wordt over de wijze van inpakken separaat advies bij de Zoogdiervereniging ingewonnen.

8. Tapijttegels alleen zijn in natte zomer onvoldoende gebleken. Daarbij lagen ze in de natte periode met de bewolde kant naar boven waardoor ze niet functioneel zijn geweest voor thermoregulatie en opwarming. Daarom ook dakpannen toepassen. Zie ook bij memo 'wijzigingen ontheffingsaanvraag'.

Reactie:

Een reactie op deze vraag is weergegeven bij vraag 16 op de memo 'wijziging voorschriften'.

Zie ook reactie bij vraag 16 over de memo 'Wijzigingen voorschriften'.

9. Par. 4.6: we nemen aan dat jullie de effecten op de levendbarende hagedis bedoelen en niet op de vleermuizen?

Reactie:

Op blz 10 bij de opsomming bedoelen we inderdaad de levendbarende hagedis, zoals in de koptitel 4.6 en in de rest van de paragraaf is aangegeven

10. Par. 4.7: herplant in bestaand bosgebied: hiervoor is geen wijzigingsverzoek met ecologische onderbouwing aangeleverd. Dus of dit nog aanleveren of handelen conform voorschriften ontheffing.

Reactie:

Zie reactie bij vraag 18 op memo wijziging voorschriften.

11. Par. 7: feitelijke beschrijving van aantal kasten klopt niet. 12 kasten waren al in 2020 aanwezig. Hiervan zijn er 10 verplaatst, Een deel in februari 2021 aangebracht, de resterende 20 kasten op palen zijn in april 2021 aangebracht.

Reactie:

De situatie met betrekking tot de vleermuiskasten is als volgt: 2 vleermuiskasten zijn verplaatst, 12 vleermuiskasten hingen al, 4 vleermuiskasten zijn aanvullend aangebracht.

12. Par. 8: aanpassing aanplantmaat bomen, voorschrift 14.g.3, staat hier niet opgenomen. Zie ook bij memo 'wijzigingen ontheffingsaanvraag'.

Reactie:

Zie de reactie op vraag 5 bij de memo 'wijziging voorschriften'.

13. Par. 8: voorstel dat ecooloog herstelmaatregelen compensatiebos begeleid is hier niet opgenomen.

Reactie:

Herstelwerkzaamheden van de aanplant van het compensatiebos zullen onder ecologische begeleiding plaatsvinden.

14. Par. 8: controle mitigerende maatregelen: concreet aangeven welke maatregelen gecontroleerd worden. En vanaf wanneer? Aangezien de ontheffing nu nog niet van kracht is. Zie ook bij 'bijlage kapvenster'.

Reactie:

Zie reactie op vraag 1 bij de e-mail Zoogdierenvereniging.

15. Par. 8: manier van inwikkelen bomen met folie is hier niet opgenomen. Zie ook bij memo 'wijzigingen ontheffingsaanvraag'. Par. 8: tijd tussen exclusion flaps en kappen is hier niet opgenomen

Reactie:

In het overzicht in paragraaf 8 zijn maatregelen opgenomen die nog uitgevoerd moeten worden. De onderbouwing van de wijze van inwikkelen van bomen met folie is weergegeven in de reactie bij vraag 12 bij de memo wijziging voorschriften.

De tijd tussen het aanbrengen van exclusion flaps en het kappen heeft plaatsgevonden conform de Wnb-ontheffing, voorschrift 17c3.

16. Par. 8: andere vleermuiskasten is hier niet opgenomen.

Reactie:

In het overzicht in paragraaf 8 zijn maatregelen opgenomen die nog uitgevoerd moeten worden.

17. Par. 8: oud-hout eilanden en bijbehorende vleermuiskasten is hier niet opgenomen.

Reactie:

In het overzicht in paragraaf 8 zijn maatregelen opgenomen die nog uitgevoerd moeten worden. De reactie op de vragen van de oud-houteilanden en de bijbehorende vleermuiskasten is weergegeven bij vraag 14 over de memo 'wijziging voorschriften'.

18. Par. 8: de 3 bullets m.b.t. de das: onderbouwing is nog steeds niet duidelijk genoeg. Er wordt gewerkt in een kwetsbare periode. Betere onderbouwing aanleveren van mogelijke effecten en welke maatregelen je treft en wat je daarmee wilt bereiken.

Reactie:

De werkwijze met betrekking tot het aanleggen van een corridor komt te vervallen. Voor wat betreft de monitoring zie reactie bij vraag 19 op het Activiteitenplan.

19. Met betrekking tot de das: als de burcht sporadisch gebruikt wordt, dan kun je dus niet uitsluiten dat de das aan het kramen is/ jongen heeft. Als de das dan door de corridor naar de nieuwe burcht gaat, bestaat er dan geen kans dat de jongen nog in de oude burcht zitten?

Reactie:

Op basis van camerabeelden zal beoordeeld worden of de burcht in gebruik is. Deze camera's worden per direct bij de in-/uitgangen van de burcht geplaatst. Deze beoordeling zal twee weken voorafgaand aan de geplande start van het ongeschikt maken van de burcht plaatsvinden. Deze beoordeling is een resultaat van overleg tussen bevoegd gezag, Zoogdiervereeniging en Antea Group. Op basis van de monitoringsgegevens wordt beslist hoe het vervolgtraject er uit ziet. Hier kunnen twee scenario's uit komen:

- Scenario 1: De burcht wordt niet gebruikt door dassen. In dat geval kan de burcht vergraven worden conform de werkwijze uit de oorspronkelijke ontheffing.
- Scenario 2: De burcht wordt (mogelijk) gebruikt als kraamburcht. Het vergraven van de burcht en het kappen van het Sterrebos kan niet plaatsvinden.

Met de hierboven weergegeven werkwijze om het gebruik van de dassenburcht te monitoren en te beoordelen of er sprake is van gebruik is er geen sprake van het overtreden van een verbodsbepaling. De camera's worden op een plek gehangen die niet verstorend is voor de das. Een tweewekelijks bezoek overdag zal de das niet dusdanig verstoren dat de burcht niet meer kan functioneren.

20. Par. 8: maatregelen m.b.t. levendbarende hagedis zijn hier niet opgenomen (tijd tapijttegels, geen emmers/vangpotten, tijd wegvangen).

Reactie:

In het overzicht in paragraaf 8 zijn maatregelen opgenomen die nog uitgevoerd moeten worden.

21. Par. 8: maatregelen kamperfoelie zijn hier niet opgenomen (andere tijd).

Reactie:

In het overzicht in paragraaf 8 zijn maatregelen opgenomen die nog uitgevoerd moeten worden. I

22. Par 8.2: omdat meerdere maatregelen in een gevoelige periode plaatsvinden (met mogelijk kraamtijd das, overwintering vleermuizen, broedperiode vogels) zijn voorafgaande veldinventarisaties noodzakelijk om er zeker van te zijn dat deze functionaliteiten gegarandeerd 100% zijn uit te sluiten. Dit houdt een onderzoek intensivering in direct voorafgaand aan de werkzaamheden (denk aan camera's, bomen controleren, etcetera). Kom hier met concrete voorstellen voor.

Reactie:

In de bijlage is weergegeven op welke wijze controle voorafgaand aan de kap uitgevoerd wordt.

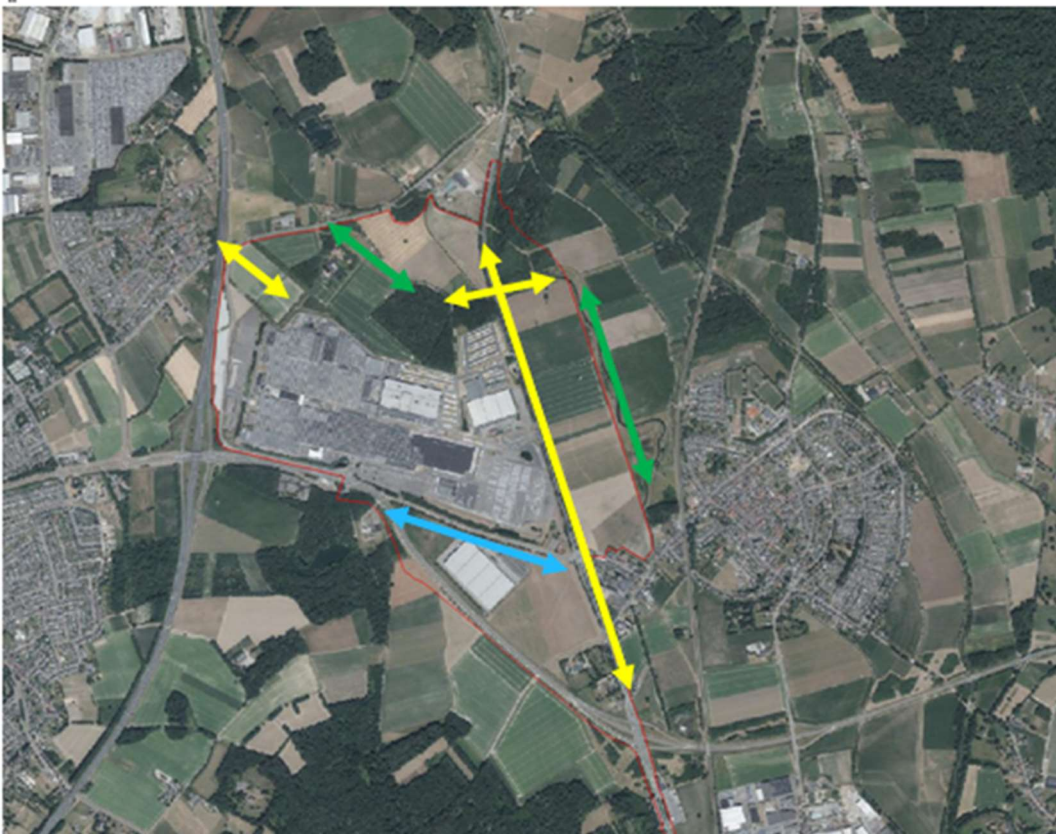
Vragen met betrekking tot het memo inzake de verruiming van het kapvenster

1. Pag. 3: leidt de kap van het Sterrebos niet ook tot effecten op essentiële vliegroutes? Zie ook bij activiteitenplan;

Reactie:

In het natuurrapport zijn in figuur 5.22 de belangrijkste vliegroutes van/naar het Sterrebos weergegeven (zie onderstaand). Het Sterrebos is een schakel tussen deze vliegroutes. Het restant van het Sterrebos zal deze functie behouden. In het compensatieplan is voorzien in nieuwe vliegroutes.

Zoals al aangegeven zal over de wijze van inpakken met folie separaat advies bij de Zoogdiervereniging worden ingewonnen.

2. Pag. 3: het compensatiegebied is niet aangeplant conform voorschriften, maar wijkt daar nu nog van af. Dit geldt ook voor pag. 5 (bosuil).

Reactie:

Voor het compensatiegebied is een herstelplan opgesteld dat dit najaar wordt uitgevoerd. Dit herstelplan zal onderdeel uitmaken van het ecologisch werkprotocol omdat het doel van het herstelplan is de situatie zoals voorgeschreven in de Wnb-ontheffing juni 2021 te realiseren. Daarmee leidt vraag niet tot een aanvulling op de wijzigingsaanvraag.

Herstelmaatregelen van de boomaanplant kunnen uitgevoerd worden zonder overtreding van verbodsbepalingen uitgaande van uitvoering in november/december (2021).

- **Vleermuizen** (gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), watervleermuis (*Myotis daubentonii*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), baard/Brandt's vleermuis (*Myotis mystacinus/Myotis brandti*) en ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*))
De herstelmaatregelen van de boomaanplant worden uitgevoerd in een periode met beperkt aanbod van insecten en lage dag- en avondtemperaturen. Onder deze omstandigheden blijven de dieren in de verblijven; dus is er geen effect op de foerageerfunctie en functie als vliegroute van het bos en de omgeving. Voor de uitvoering van de herstelmaatregelen hoeven geen bomen te worden gekapt en er gebeurt niets met de aanwezige vleermuiskasten. De aanwezige verblijfplaatsen blijven behouden en eventueel aanwezige vleermuizen worden niet verstoord of gedood. Daarmee is uitgesloten dat de volgende verbodsbepalingen worden overtreden:
 - het opzettelijk doden artikel 3.5, eerste lid, Wnb;
 - het opzettelijk verstoren artikel 3.5, tweede lid, Wnb;
 - het vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen artikel 3.5, vierde lid, Wnb;
- **Das** (*Meles meles*)
De herstelmaatregelen van de boomaanplant worden niet uitgevoerd in de omgeving van de aangelegde kunstburchten en de bestaande burchten omdat deze burchten aanwezig zijn in bestaand bos en de herplantwerkzaamheden plaatsvinden in het compensatiegebied. De burchten worden niet vernietigd. De kunstburcht aan de rand van het Sterrebos ligt naast de aangeplante boomgaard terwijl de herstelmaatregelen vooral betrekking hebben op het bosgedeelte. Daar vinden de meeste werkzaamheden plaats. Bovendien vinden de werkzaamheden overdag plaats waardoor er nauwelijks verstoring van het essentiële foerageergebied rond de burchten plaats vindt als de das 's nachts gaat foerageren. Het functioneren van de burchten komt niet in gevaar door de herstelmaatregelen. Het foerageergebied blijft behouden omdat het karakter van het gebied niet veranderd, het compensatiegebied is "nieuw aangeplant bos" en dat verandert niet.
Daarmee is uitgesloten dat de volgende verbodsbepalingen worden overtreden:
 - het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b, Wnb;
- **Broedvogels**
De werkzaamheden vinden buiten het broedseizoen plaats. Er gebeurt niets met de aanwezige jaarrond beschermde nesten want deze bevinden zich niet op de locatie van de benodigde herstelmaatregelen. Daarmee is uitgesloten dat verbodsbepalingen worden overtreden.
- **Levendbarende hagedis** (*Zootoca vivipara*)
De levendbarende hagedis is in suboptimaal biotoop in het Sterrenbos aangetroffen. In dat bosgebied vinden geen herstelmaatregelen plaats. In dat geval is er ook geen noodzaak om eventueel aanwezige exemplaren te vangen en te verplaatsen. En is er geen kans op het doden.
Daarmee is uitgesloten dat de volgende verbodsbepalingen worden overtreden:
 - het opzettelijk vangen, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, Wnb;
 - het opzettelijk doden, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, Wnb;
 - het uitzetten, artikel 3.34, eerste lid, Wnb;
 - het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b, Wnb.
- **Kleine ijsvogelvlieder** (*Limenitis camilla*)
De kamperfoelie is aanwezig in het Sterrebos en verplant naar de bossen rond Kasteel Wolfrath en in het "waterschapsbosje". In dat bosgebied vinden geen herstelmaatregelen plaats. In dat geval is er ook geen noodzaak om eventueel aanwezige exemplaren te vangen en te verplaatsen. En is er geen kans op het doden.
Daarmee is uitgesloten dat de volgende verbodsbepalingen worden overtreden:
 - het opzettelijk vangen, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, Wnb;
 - het opzettelijk doden, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, Wnb;
 - het uitzetten, artikel 3.34, eerste lid, Wnb;
 - het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen, artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b, Wnb.

3. Pag. 3: uit de mail van de Zoogdiervereniging blijkt niet dat zij akkoord zijn met een andere manier van werken qua inpakken van de bomen, daar wordt in de mail niets over gezegd. Zie ook bij memo afwijken voorschriften.

Reactie:

Een antwoord op deze vraag is gegeven bij vraag 9 Memo 'wijziging voorschriften'.

Zoals aangegeven zal op dit punt een separaat advies bij de Zoogdiervereniging worden ingewonnen.

4. Pag. 3: voorstel van Zoogdiervereniging voor reguliere controle. SMART formuleren. Welke maatregelen ga jij controleren? Op welk tijdstip? Door wie? Hoeveel bomen controleer je? Welke weersomstandigheden? Etcetera. En hoe ga je dit doen als de vorige ontheffing geschorst is en de nieuwe ontheffing pas geldig wordt als de vorige ontheffing niet meer geschorst is. Hoe kun je dan maandelijks controleren? Dit zal wel voor kap van de bomen gecontroleerd moeten zijn. Want als dan blijkt dat folie kapot of weg is, dan kan dat niet hersteld worden. En wat dan?

Reactie:

Controle van de folie vindt plaats vanaf de grond door middel van verrekijkers. Op deze wijze vindt er geen verstoring plaats van vleermuizen.

De werkwijze van de controle is als volgt: Controle vindt plaats op de eerste maandag van iedere maand.

Daarnaast vindt controle plaats daags nadat een wind van windkracht 8 of meer in het gebied is geweest, op voorwaarde dat dit op een veilige manier kan plaatsvinden. De controle vindt bij daglicht plaats en wordt verricht door een ter zake kundige ecooloog. Op het moment dat controle door weersomstandigheden niet plaats kan vinden, zal de controle uitgevoerd worden op de eerstvolgende dag waarop dat wel kan. Tijdens de controle wordt een steekproef van 20 willekeurige bomen gecontroleerd. Tijdens deze controle zullen foto's worden gemaakt van beschadigde bomen, die in het logboek worden opgenomen. Bij constatering van beschadiging bij 2 bomen of meer, worden alle bomen gecheckt op eventuele beschadigingen van de aangebrachte materialen. Bij constatering van een beschadiging wordt de desbetreffende boom gemarkeerd met een dubbele oranje V zodat gemarkeerd is dat er een risico is op aanwezige vleermuizen (zie verder bijlage voor werkwijze bij aanwezigheid van dit risico).

Daags voorafgaand aan de kap zal een controle op bovengenoemde wijze op alle bomen plaatsvinden. Voor die bomen, waarbij geconstateerd is dat folie beschadigd is, zal kap plaatsvinden op de wijze zoals in de reeds verleende ontheffing is omschreven.

Eventueel herstel van folie is enkel mogelijk op basis van een aanvullende ontheffing.

5. Pag. 3 en 4: onderbouwing das moet echt sterker, er wordt in de kwetsbare periode gewerkt met een mogelijkheid tot kraamburcht. Zie ook bij activiteitenplan.

Reactie:

Een reactie op deze vraag is weergegeven bij vraag 18 bij het activiteitenplan.

6. Pagina 7: vergraven dassenburcht kan niet zomaar in de periode november tot en met februari. Beter uitwerken.

Reactie:

Een reactie op deze vraag is weergegeven bij vraag 18 bij het activiteitenplan.

7. Als je 2 maanden voor start van de werkzaamheden met camera's het gebruik van de burcht controleert, hoe zit het dan in de tussenliggende periode? Dan kan nog steeds een dassenfamilie de burcht als kraamburcht in gebruik nemen.

Reactie:

Een reactie op deze vraag is weergegeven bij vraag 18 bij het activiteitenplan.

8. Het aanbrengen van voedsel bij de kunstburchten: concreter maken, hoe vaak, vanaf wanneer tot wanneer, etcetera.

Reactie:

Het voeren gebeurt vanaf nu tot start van het vergraven van de huidige burcht op basis van een zorgvuldige instructie door een ter zake deskundige ecooloog. Dit voeren gebeurt overdag en twee keer per week. Per keer wordt bij beide nieuw aangelegde burchten een halve emmer mais uitgestrooid. Als de mais nog niet op is, wordt geen nieuwe mais gevoerd. De locaties waar gevoerd wordt, worden gemonitord. De kunstburchten worden twee

maanden voorafgaand aan de vergraving van de huidige burcht tot en met het moment van de vergraving gemonitord.

Het aanbrengen van voedsel is geen overtreding van een verbodsbepaling, omdat de burchten (de kunstburchten) behouden blijven. Daarnaast gebeurt het strooien overdag, zodat de das zo min mogelijk gestoord wordt. Door deze werkwijze wordt de kans vergroot dat de dassen de nieuwe locatie ontdekken. Dit is geen verstoring die leidt tot negatieve effecten. Daarmee is er geen sprake van een overtreding van artikel 3.10 lid 1b voor het beschadigen of vernielen van een vaste voortplantings- en rustplaats van de das. Met de voorgestelde maatregelen en werkwijze blijft de functionaliteit van de burchten als geheel, tijdens en na het voeren gewaarborgd.

Vragen met betrekking tot de e-mail van de Zoogdiervereniging

1. voorstel van Zoogdiervereniging voor reguliere controle. SMART formuleren. Zie ook bij 'bijlage kapvenster'.

Reactie:

Zie reactie bij vraag 4 inzake de memo verruiming van het kapvenster.

2. Bij gebleken gebreken kunnen maatregelen hersteld worden -> dit is niet juist, hiervoor moet een nieuwe ontheffing aangevraagd worden.

Reactie:

Dit is correct. Herstel kan alleen plaatsvinden op grond van een Wnb-ontheffing.

Overig

1. Hoe wordt bodemleven compensatiebos hersteld als aanplant hersteld wordt conform de verleende ontheffing?

Reactie:

Bij herstel van het compensatiebos zal zoveel mogelijk niet machinaal worden gewerkt, zodat schade aan het bodemleven voorkomen kan worden. Dit wordt nader in het werkprotocol uitgewerkt.

Conform voorschrift 14d zal het bodemleven, ook dat wat nu beschadigd is, hersteld worden. Het bodemleven is op dit voormalige landbouwperceel vermoedelijk verbeterd in het afgelopen seizoen, na realisatie van het compensatiegebied. Als aanvullende maatregel stellen we voor om na de kap van het Sterrebos strooisel uit het Sterrebos te verplaatsen naar de locaties waar beschadigingen zijn vastgesteld. Omdat het uitvoeren van deze maatregel verstorend werkt voor het ecosysteem van het Sterrebos, kan deze maatregel pas uitgevoerd worden in de situatie dat het Sterrebos gekapt is. Zoals in de inleiding is aangegeven ziet deze wijzigingsaanvraag toe op de situatie dat een verlengde kapperiode mogelijk is en er ook daadwerkelijk in die periode ook gekapt gaat worden. Deze ziet dus niet toe op het geval er deze winter niet meer gekapt mag worden en dat pas in najaar 2022 weer mag. In deze situatie zal ook gekeken moeten worden naar andere manier om de schade te herstellen.

Bijlage: Werkwijze controle beschermde soorten voorafgaand aan de kap

In deze bijlage is de methode beschreven met betrekking tot de controle vooraf naar het voorkomen van beschermde soorten. In deze beschrijving wordt de focus gelegd op de **das, vleermuizen en broedvogels**.

Deze werkwijze heeft tot doel om zo zorgvuldig mogelijk te werk gaan. Uitgangspunt is het zo veel mogelijk voorkomen dat beschermde soorten gedood worden. Daarom hebben we een werkwijze uitgewerkt waarbij we zo goed mogelijk voorafgaand aan de kap de aanwezigheid van de das, vleermuizen en broedvogels gaan controleren. En daarbij geven we ook aan wat we doen op het moment dat er onverhoopt toch een vleermuis of das aangetroffen wordt. Voor die situatie is er ook een Wnb-ontheffing verleend voor de in de Wnb opgenomen verboden handelingen.

Das

De burcht en de nieuwe kunstburchten worden vanaf heden tot aan de start van de kap gemonitord. Op elke pijp wordt een camera geplaatst (browning camera's met een zeer snelle triggersnelheid) en deze zullen video's opnemen. Zie reactie bij vraag 19 op het activiteitenplan voor de onderbouwing van de vraag of met het plaatsen van camera's een verbodsbepaling overtreden wordt.

Video's tonen beter het gedrag van de dieren bij de burcht. Elke twee weken worden de camera's uitgelezen. Bij het plaatsen wordt gezocht naar wildwissels in de bermzone van het Sterrebos. Ook op deze wissels wordt een camera geplaatst om waarnemingen te kunnen doen van dassen die het Sterrebos in komen of verlaten. Deze controle kan hulp bieden bij het beter begrijpen van de in gebruik name van de burcht in het Sterrebos.

Tevens wordt bij het bezoek, zodra de bodemvegetatie verdwenen is in de winter (voornamelijk de varens), door een ter zake deskundige gezocht naar nieuwe pijpen en eventueel nieuwe burchtlocaties. Dit om te voorkomen dat de dassen op een nieuwe plek zijn begonnen met het graven van een burcht. Indien dat het geval is, worden op die plekken ook meteen na de constatering camera's opgehangen. In het geval dat nieuwe pijpen worden ontdekt, worden deze onderzocht op dezelfde manier als de huidige burchten. Het kan in de juiste periode (december – juni) worden uitgevoerd.

Bij elke controle (elke twee weken) wordt ruim om de burcht gecontroleerd op mestputjes en graafsporen rond de burchtlocatie. Aan het begin van de winter starten de dassen met het slepen van nestmateriaal. Echter, bij koude periodes zijn dassen veel minder actief. De das gaat niet in winterslaap, maar in winterrust. Op deze wijze kan een das enkele dagen in de burcht aanwezig zijn en wordt dan niet waargenomen met de camera's. Mede om deze reden zijn uitspraken over in gebruik name zeer moeilijk te maken en bovendien risicovol.

Indicaties die leiden tot in gebruik name van een burcht zijn:

- Inspecteren van de burcht door de das, door naar binnen te kijken en langere tijd aanwezig te zijn bij de locatie;
- Markeren van de burchtlocatie door de das, met bijvoorbeeld mestputjes of zichtbaar op camera;
- Nestmateriaal in de vorm van graspollen worden gesleept. Het is niet nodig om waar te nemen dat ze dit mee nemen de burcht in. Dat ze dit doen bij de locatie van de burcht is voldoende informatie om zorgvuldig te werk te gaan;
- Activiteit rond de burcht in de schemering;
- Duidelijke waarnemingen zoals een das die uit de burcht komt of de burcht in loopt, met of zonder jonge dieren.

Indicaties die leiden tot geen in gebruik name zijn veelal afhankelijk van de deskundigheid en de ervaring van de waarnemer, maar zijn over het algemeen:

- De das loopt langs de burcht, maar blijft hier niet 'rondhangen';
- De das herkent de locatie, maar loopt direct door;
- De pijpen zijn volledig gevuld met bladafval, spinnenwebben of zijn ingestort. Daarbij zijn geen verse graafsporen aanwezig (deze waarneming dient overeen te komen met de resultaten uit de camerabeelden).

Zoals bij de beantwoording van 19 bij het activiteitenplan aangegeven vindt deze beoordeling plaats door deskundigen van Antea Group, Bevoegd Gezag en de Zoogdiervereniging,

Vleermuizen

De bomen in het Sterrebos zijn ongeschikt gemaakt voor de vleermuizen. Zoals reeds aangegeven zal over de wijze van inpakken separaat advies worden ingewonnen bij de Zoogdiervereniging. Elke boom is maatwerk en op veel locaties is ter plaatse beoordeeld hoe een situatie het best ongeschikt gemaakt kon worden. De regel die hierbij is aangehouden bij de ecologische begeleiding is als volgt:

- Bij 100% zicht in de verblijfplaats en geen aanwezigheid van een vleermuis, wordt de locatie dicht gemaakt/afgesloten;
- Bij enige twijfel over de zichtbaarheid van de volledige verblijfplaats dient de mogelijkheid te worden gegeven om de verblijfplaats te verlaten, zodoende dat de vleermuis niet meer naar binnen kan;

- Bij aanwezigheid van een vleermuis wordt de boom genoteerd en wordt de locatie ongeschikt gemaakt met de mogelijkheid voor de vleermuis om de verblijfplaats te verlaten.

Voorafgaand aan de kap worden controles uitgevoerd. Dit wordt hieronder uiteen gezet.

Bomen waarbij verblijfplaatsen met vleermuizen zijn aangetroffen, worden voorafgaand aan de kap bekeken door een ecooloog met een endoscoop. Dit gebeurt bij de bomen waar vleermuizen in zijn aangetroffen bij de onderzoeken in 2019 en 2020, alsook bij de bomen waar vleermuizen zijn aangetroffen gedurende het ongeschikt maken. Ook de bomen waar bij de controles beschadigingen zijn geconstateerd, worden geïnspecteerd op mogelijk verblijfplaatsen zoals ook gebeurd is voor het bepalen welke bomen nader onderzocht dienden te worden.

Ook bij de inspectie voorafgaande aan de kap, kunnen de bevindingen opgedeeld worden in 3 situaties:

- Aanwezigheid van vleermuizen is vastgesteld ondanks alle inspanningen om het gebied waardevrij te krijgen;
- Twijfel over aanwezigheid van vleermuizen, ook weer ondanks alle inspanningen;
- 100% zekerheid over afwezigheid van vleermuizen.

Aanwezigheid van vleermuizen is vastgesteld

Alhoewel deze situatie zeer onwaarschijnlijk is door het ongeschikt maken en er alles op ingezet is om deze situatie te voorkomen, is er toch een methode uitgewerkt voor de situatie bij het eventueel aantreffen van een vleermuis in een te kappen boom. Dit alles met het doel om zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan. In dit geval wordt direct contact gelegd met het bevoegd gezag en wordt de methode conform voorschrift 17 d2 i, ii, iii, iv en v gevolgd. Dit onder begeleiding van een terzake kundige ecooloog.

Twijfel over aanwezigheid van vleermuizen

Bij het ongeschikt maken, bleken veel locaties niet volledig zichtbaar met de endoscoop. Dit kan zijn doordat de ruimte in de boom te ver door loopt, of doordat de endoscoop de bocht niet kan maken/te breed is om verder te kunnen. Bij dergelijke bomen (bomen met exclusion flaps en openingen voor uitvliegen) worden de maatregelen ook gevolgd conform voorschrift 17d2.

Zoals reeds aangegeven zal over de wijze van inpakken separaat advies worden ingewonnen bij de Zoogdiervereniging. Voor die bomen, waarbij geconstateerd is dat folie beschadigd is, zal kap plaatsvinden op de wijze zoals in de reeds verleende ontheffing is omschreven.

Afwezigheid van vleermuizen

Wanneer geconstateerd wordt dat er geen vleermuizen verblijven in bomen, kan de boom regulier gekapt worden. Dit zijn de bomen waar de ruimtes in de boom 100% zichtbaar zijn, zonder aanwezigheid van vleermuizen of de bomen welke bij het ongeschikt maken volledig zijn afgesloten.

Zoals reeds aangegeven zal over de wijze van inpakken separaat advies worden ingewonnen bij de Zoogdiervereniging.

Broedvogels

Voorafgaan aan de kap én tijdens de kap wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van broedende vogels. Verderop in deze bijlage wordt ingegaan op de werkwijze en indeling van de broedcodes. Indien broedvogels worden geconstateerd, kan ter plekke van het nest en in de directe omgeving ervan geen kap plaatsvinden. De ecooloog bepaalt op basis van de soort en de verstoringsgevoeligheid van deze soort wat de omtrek is van het te vrijwaren bosdeel en stemt dat onmiddellijk af met BG.

Door het oprekken van de kapperperiode in februari, komen de werkzaamheden in het grijze gebied wat betreft de broedperiode van vogels. Afhankelijk van de soort en van de klimatologische omstandigheden kan het broedseizoen al vroeg in het jaar (februari-maart) beginnen. Om deze reden moet in de periode vanaf half februari te allen tijden een ecooloog aanwezig zijn bij de werkzaamheden.

De ecooloog controleert iedere ochtend, voorafgaand aan de werkzaamheden, het te kappen deel van het Sterrebos op territoriale broedvogels. Hiervoor wordt de werkwijze BMP-A gehanteerd, welke toe te passen is op alle soorten. Hierbij is het van belang dat de betrokken ecooloog op het moment van zonsopkomst aanwezig is, in deze tijd van de dag zijn de meeste vogels zeer actief. Vanuit de BMP handleiding wordt gewerkt met 16 codes, zie Figuur op volgende bladzijde.

Overzicht 16 broedcodes

Code 0

Niet-territoriumindicerende waarnemingen buiten geschikt broedbiotoop

Bijv. een groep Rotganzen, een Witgat in een sloot, maar ook: een groep Krakeenden eind maart op een kaal zandgat. Dit type waarnemingen hoeft niet genoteerd te worden, het zijn per definitie geen geldige waarnemingen. Wil je ze toch noteren, hanteer dan de code 0. Ze doen niet mee bij de interpretatie.

Code 1

Volwassen individu in mogelijk broedbiotoop
Geef tenminste bij Wilde Eend, Soepeend, Tafel-eend, Kuifeend, Middelste Zaagbek, Fazant, Kievit, Kemphaan, Baardman en Huismus aan of het een mannetje dan wel vrouwtje betreft. Dit heeft bij deze soorten namelijk invloed op de bepaling van het aantal territoria.

Code 2

Zingend of baltsend individu in geschikt broedbiotoop

In bos, struweel, moeras en stedelijk gebied is dit veruit de meest gebruikte broedcode, met name voor zangvogels.

Code 3

Paar in geschikt broedbiotoop

Veel voorkomende code bij niet-zangvogels. Een baltsend paar krijgt code 5.

Let op: een zingende vogel telt bij de clustering vaak zwaarder dan een paartje! Heb je de keuze tussen code 3 of code 2, noteer dan code 2.

Code 5

Baltsend paar in broedbiotoop

Hieronder valt ook voeren van een vrouwtje door het mannetje.

Code 6

Bezoek van een vogel aan een waarschijnlijke nestplaats

Bijv. Huismus die onder dakpan kruipt, Boerenzwaluw die schuur invliegt. Let op: één waarneming van deze code leidt vaak niet direct tot een territorium, terwijl dat vanaf broedcode 7 veelal wel het geval is.

Code 7

Alarmeren/angstkreten of ander gedrag dat wijst op aanwezigheid van nest of jongen

Let op: soms alarmeren vogels zonder dat sprake is van een broedgeval, of zijn de jongen al ver van het nest verwijderd (vooral bij ganzen, eenden, Kievit, Grutto). Dan deze code niet gebruiken; let daarom goed op of de vogel plaatsgebonden is.

Code 9

Transport van nestmateriaal/nestbouw/uthakken of graven nestholte

Achterhaal zo goed mogelijk waar de vogel naar toe vliegt en noteer de waarneming op die plek op de kaart. Voorkom zo dat het territorium uiteindelijk op de plaats komt waar de vogel bijv. takken voor het nest verzamelt.

Code 10

Afleidingsgedrag

De vogel doet alsof hij verlamd/gewond is en lokt zo de waarnemer van het nest. Dit gedrag komt voor bij in open terrein broedende eenden en steltlopers en bij enkele zangvogels, waaronder Rietgors.

Code 11

Pas gebruikt nest of eierschalen

Let op: eierschalen kunnen verplaatst zijn door een predator en van een andere locatie afkomstig zijn. Bij twijfel deze code niet gebruiken.

Code 12

Pas uitgevlogen nestblijvers, of uitgelopen dansjongen van nestvlieders

Gebruik deze code bij nestvlieders alleen bij jonge pullen nabij het vermoedelijke nest. Niet gebruiken voor verzamelplaatsen van pullen, waar bijv. families Grauwe Ganzen of Bergeenden uit de wijde omgeving naartoe trekken, of waar jonge Kieviten en Grutto's opgroeien. Ze kunnen binnen enkele dagen ver van de nestomgeving zijn verwijderd.

Code 13

Gebruikt nest met onbekende inhoud

Bezoek van oudervogel aan een nest waarvan de inhoud niet kan worden vastgesteld, of waarneming van een broedende vogel. Voorbeeld: Zwarte Kraai in broedhouding op nest hoog in boom.

Code 14

Transport voedsel of ontlasting

Vooral bij zangvogels een goed bruikbare code. Niet zomaar gebruiken bij soorten die vaak lange voedselvluchten maken, zoals meeuwen, sterns en Ijsvogel. Ook niet gebruiken bij het voeren van reeds uitgevlogen jongen.

Code 15

Nest met eieren

Code 16

Nest met jongen

Codes 4 (territoriumgedrag op dezelfde plaats, vastgesteld minstens 10 dagen uit elkaar) en 8 (vogel met broedvlekken, alleen in de hand vast te stellen) worden in het veld niet gebruikt.

Vanaf code 7 is sprake van een territorium, waardoor bij een toekenning aan code 7 of meer de werkzaamheden worden stil gelegd en overleg plaats vindt met BG over de beschreven vervolgstappen. De broedvogelcontroles dienen te worden uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog met aantoonbare kennis en ervaring in het aantonen van broedvogelterritoria.